DOPORUČENÍ

DOPORUČENÍ KOMISE (EU) 2020/775

ze dne 5. června 2020

týkající se klíčových aspektů spravedlivého vyrovnání a ostatních klíčových aspektů, jež mají být zahrnuty do technických, právních a finančních ujednání mezi členskými státy pro účely uplatňování mechanismu pomoci podle článku 15 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/941 o rizikové připravenosti v odvětví elektroenergetiky a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/89/ES

(oznámeno pod číslem C(2020) 3572)

EVROPSKÁ KOMISE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie,

s ohledem na čl. 15 odst. 7 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/941 ze dne 5. června 2019 o rizikové připravenosti v odvětví elektroenergetiky a o zrušení směrnice 2005/89/ES ([1]),

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Podle čl. 194 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) má politika EU v oblasti energetiky za cíl zajistit bezpečnost dodávek energie v Unii v duchu solidarity mezi členskými státy.

(2) Nařízení o rizikové připravenosti v odvětví elektroenergetiky má přispět k provádění cílů energetické unie, jejíž nedílnou součástí je energetická bezpečnost, solidarita, důvěra a ambiciózní politika v oblasti klimatu.

(3) Nařízení zavádí mechanismus pomoci mezi členskými státy jako nástroj k předcházení elektroenergetickým krizím a jejich řízení v Unii.

(4) Při přijímání opatření potřebných k zavedení mechanismu pomoci se členské státy musí v regionálních nebo bilaterálních ujednáních dohodnout na řadě technických, právních a finančních otázek a popsat je ve svých plánech rizikové připravenosti.

(5) Aby pomohla členským státům se zavedením mechanismu pomoci a po konzultaci s Koordinační skupinou pro otázky elektrické energie (ECG) a Agenturou pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER), vypracovala Komise tyto nezávazné pokyny týkající se klíčových aspektů, jež by měly být do takových ujednání zahrnuty,

PŘIJALA TOTO DOPORUČENÍ:

1. Členské státy by měly dodržovat nezávazné pokyny uvedené v příloze tohoto doporučení. Tyto pokyny by měly členským státům pomoci realizovat technická, právní a finanční ujednání pro uplatňování povinností v souvislosti s pomocí podle článku 15 nařízení (EU) 2019/941 a popsat je v plánech rizikové připravenosti, které podle uvedeného nařízení musí vypracovat.

2. Toto doporučení se zveřejní v *Úředním věstníku Evropské unie*.

V Bruselu dne 5. června 2020.

Za Komisi
Kadri SIMSON
členka Komise

([1]) Úř. věst. L 158, 14.6.2019, s. 1.

PŘÍLOHA

1. ÚVOD

Nařízení (EU) 2019/941 (dále jen „nařízení“) převádí pojem solidarity do praxe a zavádí mechanismus pomoci mezi členskými státy, který se aktivuje, jakmile jsou splněny podmínky stanovené v příslušných ustanoveních. Pomoc představuje mechanismus, který je poslední možností k předcházení elektroenergetickým krizím nebo jejich řízení.

1.1. **Mechanismus pomoci**

Jestliže členský stát požádá o pomoc, mechanismus pomoci zahrnuje povinnost ostatních členských států v rámci regionální dohody nebo dvoustranné dohody ([1]) spolupracovat v duchu solidarity za účelem předcházení elektroenergetickým krizím a na jejich řízení. Omezení pomoci, kterou členský stát může poskytnout, jsou obecně dána těmito okolnostmi:

— maximální možnou, za konkrétních krizových podmínek dostupnou kapacitou mezi zónami,

— množstvím elektřiny potřebným k ochraně vlastní veřejné a osobní bezpečnosti ([2]),

— provozní bezpečností své vlastní elektrické sítě.

Jednotlivé prvky regionálního nebo dvoustranného ujednání pokrývajícího právní, technická a finanční hlediska pomoci jsou již částečně zahrnuty v článku 15 nařízení. Kromě toho se členské státy musí v rámci svých regionálních nebo dvoustranných ujednání dohodnout na všech potřebných aspektech a podrobnostech v zájmu jistoty a bezpečnosti pro všechny strany podílející se na fungování mechanismu pomoci. Tato ujednání musí být popsána v příslušných plánech rizikové připravenosti, které musí obsahovat zejména mechanismus hospodářského vyrovnání. Nařízení ani tyto pokyny neharmonizují všechny aspekty spravedlivého vyrovnání mezi členskými státy.

Vyrovnání ve smyslu článku 15 nařízení je pojato široce. Zahrnuje platby za elektřinu dodanou na území členského státu požadujícího pomoc, jakož i další náklady, jako jsou související náklady na přenos a jakékoliv jiné přiměřené náklady vynaložené členským státem poskytujícím pomoc.

Řádné fungování mechanismu pomoci musí splňovat několik podmínek.

Za prvé dodávky by měly být co nejdéle poskytovány na základě tržních opatření. Členské státy musí vynaložit veškeré úsilí na dokončení realizace koordinovaných mechanismů nebo platforem, které umožní poskytovat dodávky na základě dobrovolné odezvy na straně poptávky a sdílení jiných flexibilních kapacit. Je to v zájmu členských států, které jsou potenciálními poskytovateli pomoci, stejně jako žádajících členských států, aby se předešlo situacím, ve kterých by netržní opatření – včetně povinného omezení dodávek zákazníkům – musela být zahájena už v dřívější fázi. Je to také v souladu s obecnou zásadou nařízení, že co největší prostor k řešení problémů s dodávkami elektřiny by měl mít trh.

Za druhé by měla být povolena změna velkoobchodních cen v souladu s pravidly trhu, a to i v případě elektroenergetické krize, pokud fungování trhů s elektřinou nezpůsobí další zhoršení elektroenergetické krize. Ve skutečnosti brání nabídková omezení a implicitní nebo explicitní cenové stropy, které nejsou v souladu s dobře koncipovanými pravidly trhu ([3]), tomu, aby cenové signály odrážely potřebu dodatečné elektrické energie, čímž se zabrání proudění elektřiny tam, kde je jí potřeba. To znamená, že vytváření tržních cen na základě nabídky a poptávky by mělo být umožněno po co nejdelší dobu v období předcházejícímu krizi, a zúčtovací ceny odchylek po krizi by měly odrážet náklady vzniklé spotřebitelům kvůli veškerým narušením dodávek. To brání implicitním cenovým stropům v pravidlech pro vyrovnávání, které odrazují od investic do pružné a spolehlivé kapacity, která může pomoci zabránit elektroenergetickým krizím.

([1]) V souladu s čl. 12 odst. 1 nařízení by „regionální opatření“ měla být stanovena dohodou mezi členskými státy dotčeného regionu, které jsou technicky schopny si vzájemně poskytnout pomoc v souladu s článkem 15. Za tímto účelem mohou členské státy v rámci regionu také vytvářet podskupiny a dohodnout se na regionálních opatřeních bilaterálně nebo multilaterálně. Kromě toho by bilaterální opatření měla být dohodnuta mezi členskými státy, které jsou přímo propojeny, neleží však v tomtéž regionu.

([2]) Konečným cílem mechanismu pomoci je chránit veřejnou a osobní bezpečnost v souladu s čl. 15 odst. 2 nařízení.

([3]) Pravidla týkající se cenových stropů a technické cenové stropy jsou stanoveny v článku 10 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 ze dne 5. června 2019 o vnitřním trhu s elektřinou (Úř. věst. L 158, 14.6.2019, s. 54).

Za třetí přeshraniční přístup k infrastruktuře by měl být v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 ([4]) za všech okolností, tedy i během elektroenergetické krize zachován, dokud je to po technické stránce a z hlediska bezpečnosti možné. Pokud tomu nebrání technická omezení v jednotlivých členských státech, ujednání by měla zajišťovat, aby kapacita mezi zónami a v příslušných případech nabídky na straně poptávky byly plně přístupné pro přeshraniční účastníky trhu. Tím se oddálí potřeba omezovat dodávky zákazníkům v členských státech, které čelí problémům s dodávkami elektřiny.

Za čtvrté se členské státy vyzývají, aby ve všech fázích elektroenergetické krize spolupracovaly. Účinná spolupráce v raných fázích by mohla zabránit vzniku nebo eskalaci elektroenergetické krize a zmírnit její dopady.

Pomoc může spustit žádající členský stát pouze jako poslední možnost, pokud byly vyčerpány všechny možnosti, které nabízí trh, nebo pokud je zřejmé, že samotná tržní opatření nestačí k zabránění dalšímu zhoršení dodávek elektřiny, zejména pokud nenabídne elektřinu nezbytnou pro ochranu veřejné a osobní bezpečnosti. Kromě toho musí být vyčerpána vnitrostátní opatření stanovená v plánu rizikové připravenosti žádajícího členského státu.

1.2. **Právní základ**

Podle ustanovení čl. 15 odst. 7 nařízení musí Komise po konzultaci s ECG a ACER poskytnout nezávazné pokyny pro klíčové aspekty spravedlivého vyrovnání podle odstavců 3 až 6 a pro ostatní klíčové aspekty technických, právních a finančních ujednání podle odstavce 3 i pro obecné zásady vzájemné pomoci podle odstavce 2.

1.3. **Oblast působnosti těchto pokynů**

V článcích 12 a 15 nařízení je uvedeno několik prvků a aspektů mechanismu pomoci, které musí být schváleny a zahrnuty do regionálních a dvoustranných ujednání. Nařízení však ponechává členským státům rozsáhlou volnost při schvalování obsahu koordinovaných opatření, a tedy i obsahu nabízené pomoci. Je na členských státech, aby rozhodly a na takových koordinovaných opatřeních se dohodly, zejména pokud jde o nezbytná technická, právní a finanční ujednání pro jejich provádění.

Aby mohly být ohledně výše uvedených a veškerých dalších aspektů poskytnuty užitečné pokyny, které by mohly být zahrnuty do těchto ujednání, je především nutno udělat si lepší představu o situaci, za níž může být pomoc spuštěna, a o tom, jaká opatření a základní principy mohou vzniku takové situace zabránit. Tyto nezávazné pokyny neposkytují a ani nemohou poskytnout vyčerpávající a normativní seznam, který by vyhovoval všem členským státům, neboť členské státy musí mít možnost zvolit si taková řešení, která budou nejlépe vyhovovat jejich možnostem, existujícím rámcům, situaci a prioritám. Namísto toho se v těchto pokynech doporučuje použití souboru nezbytných a volitelných prvků a jsou v nich popsány možné způsoby provádění určitých opatření pomoci.

Navrhovaný přístup spočívá v tom, že by členské státy pro přijetí koordinovaných opatření měly pokud možno co nejvíce využívat stávající vnitrostátní rámce a postupy a podle potřeby je přizpůsobit pro účely pomoci. To může zahrnovat použití stávajících platforem nebo mechanismů pro opatření na straně poptávky nebo stávajících mechanismů vyrovnání pro zákazníky.

2. PRÁVNÍ, TECHNICKÁ A FINANČNÍ UJEDNÁNÍ

2.1. **Právní ujednání**

Cílem právních ujednání je zajistit právní jistotu všem, kteří se podílejí na poskytování nebo přijímání elektřiny během elektroenergetické krize. Členské státy podílející se na uplatňování mechanismu pomoci by měly uzavřít jednoznačná, transparentní a účinná právní ujednání, aby všechny zúčastněné strany znaly pravidla a postupy pro přeshraniční pomoc.

([4]) Úř. věst. L 158, 14.6.2019, s. 54.

Podle článku 12 nařízení musí plány rizikové připravenosti obsahovat regionální a případně bilaterální opatření, která zajistí, aby se krizovým situacím s přeshraničním dopadem řádně předcházelo nebo aby byly řádně řízeny. Při uzavírání právních ujednání mohou členské státy rovněž zvážit možnost vytvoření podskupin v rámci regionu ([5]) zahrnujících ty členské státy, které jsou technicky schopny si vzájemně poskytnout pomoc. Je to z toho důvodu, že ne všichni členové širšího regionu budou nutně schopni dodávat elektřinu do jiného členského státu v době krize. Proto není třeba uzavírat regionální ujednání o konkrétních přeshraničních opatřeních se všemi členskými státy v regionu, ale pouze s těmi, které jsou technicky schopny poskytnout pomoc. Bilaterální opatření by se měla dohodnout mezi členskými státy, které jsou přímo spojeny, ale neleží v tomtéž regionu.

Mohou nastat zvláštní případy, kdy členský stát není přímo propojen s žádným jiným členským státem. Díky infrastrukturním projektům propojení energetických soustav, které jsou v současné době ve výstavbě, může dojít ke změně. Pokud dojde k propojení energetických soustav až po přijetí plánů rizikové připravenosti, dotčené členské státy budou muset při nejbližší příležitosti uzavřít právní, finanční a technická ujednání stanovená v článku 15 nařízení a aktualizovat své plány rizikové připravenosti, aby tato ujednání odrážely.

2.1.1. *Dotčené členské státy*

Dotčenými členskými státy z hlediska mechanismu pomoci jsou:

— členský stát, který požádal o pomoc, a

— všechny členské státy, které jsou technicky schopny poskytnout pomoc ve stejném regionu (s regionální dohodou), a členské státy s dvoustrannými dohodami (propojené s žádajícím členským státem, avšak nepatřící do stejného regionu).

Pokud žádající členský stát uzavřel regionální dohodu a/nebo dvoustrannou dohodu, měl by o tom, že potřebuje pomoc, informovat všechny členské státy, které takovou pomoc mohou poskytnout.

2.1.2. *Žádost o pomoc*

Vzhledem k tomu, že elektroenergetické krize vyžadují rychlé reakce, měla by být žádost o pomoc stručná, standardizovaná a měla by obsahovat jen nezbytné minimum informací. V ideálním případě by se členské státy uzavírající regionální nebo dvoustranné ujednání mohly dohodnout na vzoru žádosti a připojit ji k ujednání jako přílohu. K účinné reakci na žádost o pomoc by bylo nutno uvést minimálně tyto informace:

— název žádajícího členského státu, pověřeného subjektu a kontaktní osoby,

— název provozovatele přenosové soustavy (PPS) a nominovaného organizátora trhu s elektřinou (NEMO) a odpovědné kontaktní osoby,

— údaj o očekávaném schodku z hlediska energie a výkonu (měřeno ve společně dohodnuté jednotce) a předpokládané době trvání tohoto rozdílu,

— v příslušných případech (například u mobilních generátorů) sdělení žádajícího členského státu ohledně preferovaného propojovacího vedení nebo míst dodání,

— u některých konkrétních dohodnutých technických nástrojů (žádost o opětovné aktivování zakonzervovaných elektráren, převod mobilních generátorů, aktivace strategických záloh atd.) žádost o určení termínu první možné dodávky a předpokládané doby trvání poskytování dodávek (s uvedením předpokládané doby, během níž členský stát poskytující pomoc bude pomoc poskytovat),

— odkaz na závazek žádajícího členského státu k uhrazení vyrovnání za pomoc.

2.1.3. *Uživatelé elektřiny, kteří mají nárok na zvláštní ochranu proti odpojení z důvodu veřejné a osobní bezpečnosti*

Článek 11 nařízení popisuje, jaká opatření by měla být zahrnuta do plánů rizikové připravenosti, pokud jde o vnitrostátní opatření k předcházení elektroenergetickým krizím, k přípravě na ně a k jejich zmírnění. Ustanovení odst. 1 písm. h) umožňuje členským státům upřesnit, pokud jde o veřejnou a osobní bezpečnost, které kategorie uživatelů elektřiny mají v souladu s vnitrostátním právem nárok na zvláštní ochranu proti

([5]) Nařízení definuje „region“ jako skupinu členských států, jejichž provozovatelé přenosových soustav sdílejí stejné regionální koordinační centrum ve smyslu článku 36 nařízení o vnitřním trhu s elektřinou.

odpojení a zdůvodnit nutnost této ochrany. „Veřejná a osobní bezpečnost“ se týkají dobrých životních podmínek a ochrany široké veřejnosti, jakož i prevence nebezpečí a ochrany před nebezpečím u uživatelů, kteří mají nárok na zvláštní ochranu před odpojením.

V zájmu ochrany veřejné a osobní bezpečnosti by členské státy měly přijmout zvláštní opatření s cílem zajistit kontinuitu dodávek energie s ohledem na:

— vnitrostátní, regionální nebo místní kritickou potřebu,

— otázky veřejného zdraví a bezpečnosti,

— potenciál ke katastrofálním škodám nebo vysoké riziko závažných bezpečnostních problémů (například z důvodu rizik pro životní prostředí),

— možné vystavení bezpečnostním hrozbám,

— technické možnosti selektivního odpojování.

Podle nařízení mohou členské státy ve vnitrostátním právu stanovit, které kategorie uživatelů elektřiny mají nárok na zvláštní ochranu proti odpojení. Při stanovení těchto kategorií by členské státy měly vzít v úvahu dobu trvání a rozsah krize, jež mohou mít na seznam uživatelů elektřiny, kteří mají nárok na zvláštní ochranu proti odpojení, vliv. Pokud krize trvá déle než určitou dobu nebo přesahuje určitý rozsah, může ohrozit život, bezpečnost nebo zdraví větší části obyvatelstva. V každém případě by měl být seznam uživatelů elektřiny, kteří mají nárok na zvláštní ochranu proti odpojení, jasně definován v plánech rizikové připravenosti, včetně kategorie uživatelů, kteří mohou být zahrnuti pouze v případě rozsáhlé dlouhotrvající krize. Seznam musí být v souladu s rizikovými scénáři zjištěnými na vnitrostátní a regionální úrovni zahrnutými do plánů rizikové připravenosti a s jejich odhadovaným dopadem.

Příklady uživatelů elektřiny, kteří by mohli mít nárok na zvláštní ochranu proti odpojení:

— Odvětví energetiky:

  — Pododvětví elektroenergetiky: vlastní kritické požadavky elektrizační soustavy, zejména požadavky na udržení výrobní kapacity a jaderné bezpečnosti, a dispečinky.

  — Pododvětví plynu: kritická zařízení plynárenské soustavy nutná pro zachování bezpečnosti plynových zařízení a dispečinky.

  — Ropné rafinerie a nejdůležitější čerpací stanice pro zachování bezpečnosti zařízení.

— Odvětví dopravy:

  — Letecká doprava: hlavní letiště a související kontrolní zařízení.

  — Železniční doprava: důležitý železniční provoz, je-li závislý na všeobecném zásobování elektřinou.

  — Silniční doprava: systémy řízení dopravy a dopravní signály.

  — Námořní doprava: hlavní přístavy a doky a související kontrolní zařízení.

— Zdravotnictví: zdravotnická zařízení včetně nemocnic a soukromých klinik.

— Zásobování vodou: základní zařízení pro zásobování vodou a kanalizace.

— Digitální a telekomunikační služby, pokud existuje vnitrostátní potřeba jejich trvalého provozu.

— Bezpečnost a zabezpečení:

  — Složky záchranného systému celostátního/regionálního významu.

  — Zařízení civilní ochrany.

  — Stanoviště ozbrojených sil, zejména ta, která poskytují podporu civilní ochraně.

  — Veřejné nebo soukromé vězeňské služby.

— Administrativní zařízení, pokud existuje vnitrostátní potřeba jejich trvalého provozu.

— Finanční služby, pokud existuje vnitrostátní potřeba jejich trvalého provozu nebo potřeba na úrovni EU.

— Závody s průmyslovými procesy, které nejsou udržitelné prostřednictvím záložní výroby elektřiny, pokud by odpojení mohlo způsobit významné bezpečnostní problémy.

U zemí, které vnitrostátními právními předpisy vymezují uživatele elektřiny, kteří mají nárok na zvláštní ochranu proti odpojení, by měl být seznam průběžně aktualizován, přičemž pro každý z těchto prvků by měla být stanovena jejich odhadovaná spotřeba.

Doporučuje se zajistit, že uživatelé elektřiny, kteří mají nárok na zvláštní ochranu proti odpojení, budou mít zavedeny spolehlivé mechanismy kontinuity činnosti, aby mohli v případě elektroenergetické krize zachovat odpovídající poskytování služeb, místo toho, aby se spoléhali pouze na ujednání v rámci plánů rizikové připravenosti.

Všichni uživatelé elektřiny, kteří mají nárok na zvláštní ochranu proti odpojení, by rovněž měli v případě elektroenergetické krize co nejvíce snížit své zatížení. Pokud se situace zhorší a hrozí bezprostřední riziko nedostatečné dodávky těmto uživatelům elektřiny, měla by být dána přednost zabránění ztrátám na životech a minimalizaci rizika katastrof, které by mohly způsobit ztráty na životech nebo závažné škody.

2.1.4. *Zahájení a ukončení poskytování pomoci*

Ustanovení čl. 15 odst. 3 nařízení vyžaduje, aby se členské státy dohodly na spuštění pomoci a na jejím pozastavení. To je třeba provést v souladu s nezbytnými technickými, právními a finančními ujednáními.

V čl. 2 odst. 9 nařízení je „elektroenergetická krize“ definována jako situace, nastalá nebo bezprostředně hrozící, v níž dochází k významnému nedostatku elektřiny, jak jej určily a popsaly členské státy ve svých plánech rizikové připravenosti, nebo situace, v níž není možné dodávat elektřinu zákazníkům. V návaznosti na vyhlášení elektroenergetické krize příslušným orgánem dotčeného členského státu by všechna dohodnutá opatření měla být provedena v co největším možném rozsahu.

Důvod podání žádosti o pomoc by měl být definován v souvislosti s jakoukoli nastalou nebo bezprostředně hrozící situací, kdy se očekává, že k tomu, aby se zabránilo dopadům elektroenergetické krize nebo aby se tyto dopady minimalizovaly, bude nezbytné provést netržní opatření.

Zejména pokud jsou kategorie uživatelů elektřiny, kteří mají nárok na zvláštní ochranu proti odpojení, stanoveny ve vnitrostátních právních předpisech, měl by být důvod podání žádosti o pomoc definován v souvislosti s nastalou nebo bezprostředně hrozící situací, kdy členský stát nemůže zajistit ochranu proti odpojení pro kategorie uživatelů elektřiny uvedené s ohledem na veřejnou a osobní bezpečnost ani přes veškerá opatření na vnitrostátním trhu a netržní opatření. V případě členských států, které ve vnitrostátních právních předpisech nedefinují kategorie uživatelů elektřiny, kteří mají nárok na zvláštní ochranu proti odpojení, by měl být důvod spuštění žádosti o pomoc definován v souvislosti s nastalou nebo bezprostředně hrozící situací, kdy členský stát nemůže dodat množství elektřiny nezbytné pro ochranu své veřejné a osobní bezpečnosti.

Členské státy by měly určit rozhodnou událost pro spuštění žádosti o pomoc pro každý scénář rizika uvedený v plánu rizikové připravenosti. Může se jednat o provozní nebo neprovozní událost. Provozními událostmi mohou být ztráta kontroly, chybějící rovnováha mezi výrobou a poptávkou, nedostatek rezerv nebo neschopnost dodávat elektřinu z důvodu fyzického poškození částí systémů. Neprovozními událostmi mohou být např. vnější bezpečnostní hrozby.

Riziko zneužití mechanismu pomoci prostřednictvím neoprávněné žádosti o pomoc je velmi malé, a to vzhledem k přísným podmínkám, které musí být splněny, než je mechanismus pomoci spuštěn.

Aniž jsou dotčeny dohody členských států v příslušných regionálních nebo dvoustranných ujednáních, měla by povinnost poskytnout pomoc přestat platit, pokud:

— členský stát, který požádal o pomoc, informuje členský stát (členské státy) poskytující pomoc, že je opět schopen dodávat elektřinu svým uživatelům elektřiny, kteří mají nárok na zvláštní ochranu proti odpojení, nebo zajistit dodávky elektřiny nezbytné pro účely ochrany veřejné a osobní bezpečnosti,

— členský stát poskytující pomoc již není schopen dodávat elektřinu svým vlastním uživatelům elektřiny, zejména uživatelům, kteří mají nárok na zvláštní ochranu proti odpojení, nebo již není schopen zajistit dodávky elektřiny pro účely ochrany veřejné a osobní bezpečnosti z důvodu zhoršení svého vlastního systému.

Může se také stát, že navzdory probíhající akutní elektroenergetické krizi se členský stát, který původně požádal o pomoc, rozhodne požádat o pozastavení pomoci – např. proto, že si nemůže dovolit hradit náklady.

2.1.5. *Úlohy a povinnosti*

Konečnou odpovědnost za fungování mechanismu pomoci by měly nést členské státy. To zahrnuje zejména rozhodnutí o předložení žádosti o pomoc a celkové sledování toho, jak subjekty odpovědné za konkrétní úkoly mechanismus aplikují. Nařízení nevyžaduje vytvoření nových konkrétních subjektů. Členským státům je doporučeno, aby přidělily odpovědnost nejlépe stávajícím subjektům, nebo – za zvláštních okolností – novým subjektům, s ohledem na jejich organizační strukturu a zkušenosti s krizovým řízením a reakcí na stav nouze. Pro snížení nákladů a zejména kvůli zamezení vzniku fixních nákladů by členské státy měly pokud možno využívat stávající mechanismy. Hlavní zásadou v tomto ohledu by mělo být, že pomoc je poskytována účinně a efektivně.

Příslušné orgány jsou podle nařízení odpovědné za provádění rámce, přičemž úkoly a povinnosti budou jednoznačně přiděleny příslušným subjektům, např. vnitrostátnímu koordinátorovi pro řízení krizí, koordinátorovi nebo týmu složenému z příslušných vnitrostátních manažerů pro řízení elektroenergetických krizí, provozovatelům přenosových soustav, vnitrostátnímu regulačnímu orgánu a elektroenergetickým podnikům. Příslušné orgány mají také nejlepší předpoklady k tomu, aby společně s příslušnými orgány jiných členských států připravily regionální a dvoustranná ujednání. Tato ujednání budou tvořit právní základ pomoci, včetně platby vyrovnání a finančního vypořádání po poskytnutí pomoci. Členské státy a jejich příslušné orgány mají rovněž nejlepší předpoklady k tomu, aby byly odpovědné za zasílání nebo přijímání žádostí o pomoc, za koordinační opatření a oznamování případů, kdy bylo poskytování pomoci pozastaveno. Finanční odpovědnost za vyrovnání by v konečném důsledku měly rovněž nést členské státy, aby byly poskytnuty dostatečné záruky ohledně neprodlené úhrady spravedlivého vyrovnání.

Pokud tomu nebrání technická nebo právní omezení v jednotlivých členských státech, mají vnitrostátní regulační orgány nejlepší předpoklady vést postup výpočtu nákladů na vyrovnání, nebo se alespoň na tomto postupu podílet. Odesláním potřebného množství elektřiny by měli být pokud možno pověřeni provozovatelé přenosové soustavy a měli by tak činit nákladově efektivním způsobem.

Provozovatelé přenosových soustav mají za podpory regionálních koordinačních center a regionálních bezpečnostních koordinátorů (v závislosti na zřízení regionálních koordinačních center) nejlepší předpoklady k tomu, aby převzali odpovědnost za koordinaci všech technických aspektů a za provádění všech nezbytných provozních opatření při poskytování pomoci. Subjekt v členském státě, který je zodpovědný za poskytování pomoci, by také mohl být subjektem zodpovědným za přijímání žádostí o náhradu nákladů na elektřinu a dalších nákladů, jejich ověřování a postupování odpovědnému subjektu v členském státě, který pomoc využívá. V této souvislosti by bylo vhodné zvolit přístup využívající jednotné kontaktní místo. Členským státům se doporučuje, aby určily a dohodly se, který subjekt je zodpovědný za přijímání a postupování žádostí o vyrovnání za omezení dodávek.

Ustanovení o zprostředkovateli v regionálních a ve dvoustranných ujednáních uzavřených mezi členskými státy by všem stranám mohlo poskytnout ujištění ohledně platby a výpočtu nákladů na vyrovnání. Zprostředkovatel by pomáhal řešit veškeré spory ohledně částek, které mají být v rámci kompenzace vyplaceny.

2.1.6. *Právní forma regionálního a dvoustranného ujednání*

Na právní formu regionálních a dvoustranných ujednání nejsou stanoveny žádné výslovné požadavky. Členské státy mohou zvolit jakoukoli právní formu, která vymezí jejich vzájemná práva a povinnosti pro případ, že bude uplatněn mechanismus pomoci. Právo požadovat pomoc a povinnost ji poskytnout jsou stanoveny v článcích 14 a 15 nařízení. Regionální a dvoustranná ujednání vymezí způsob výkonu těchto práv a povinností stanovených v právu Unie. Ujednání by měla mít provozní, a nikoli politickou povahu. V závislosti na požadavcích vnitrostátního práva každého členského státu by pro účely provádění mohlo stačit, aby příslušné orgány uzavřely závazné správní ujednání. To může zahrnovat ustanovení stávajících regionálních nebo dvoustranných smluv, smluvní ujednání mezi provozovateli přenosových soustav nebo konkrétní licenční podmínky pro subjekty v pododvětví elektroenergetiky, pokud na ně dohlíží relevantní příslušné orgány. Na druhé straně nezávazné právní nástroje, jako je např. memorandum o porozumění, by samy o sobě byly nedostatečné, protože by nezakládaly právní závazek mezi účastníky. Spoléhání se pouze na ujednání ve formě memoranda by proto nenaplňovalo požadavky článku 15 na vytvoření právně závazného systému pomoci a mohlo by být považováno za nedostatečné provedení článku 15 ([6]).

([6]) Ujednání ve formě memoranda o porozumění by měla být doplněna vnitrostátními závaznými opatřeními, která zajistí uplatňování ustanovení memoranda.

2.1.7. *Pomoc před uzavřením regionálních a dvoustranných dohod*

V případě elektroenergetické krize, kdy se členské státy dosud nedohodly na koordinovaných opatřeních a technických, právních a finančních ujednáních, by se měly v souladu s článkem 15 nařízení dohodnout na opatřeních a ujednáních *ad hoc*, včetně spravedlivého vyrovnání. Pokud členský stát požaduje pomoc před tím, než byla takováto ujednání uzavřena, zaváže se před obdržením pomoci k zaplacení spravedlivého vyrovnání.

2.1.8. *Nakládání s důvěrnými informacemi*

Jakékoli postupy, které zahrnují členské státy nebo jejich orgány uvedené v nařízení, tyto členské státy a orgány provádějí v souladu s platnými pravidly, včetně vnitrostátních pravidel týkajících se nakládání s důvěrnými informacemi a postupy. Pokud to vede k situaci, že informace nemohou být zveřejněny, mimo jiné jako součást plánů rizikové připravenosti, daný členský stát nebo orgán může nebo na požádání musí poskytnout přehled těchto informací, který nebude důvěrný.

Komise, ACER, ECG, síť ENTSO pro elektřinu, členské státy, příslušné orgány, vnitrostátní regulační orgány a ostatní relevantní orgány, subjekty nebo osoby, které obdrží důvěrné informace podle nařízení, by měly zajistit zachování důvěrnosti citlivých informací.

2.2. **Technická ujednání**

Účelem technických ujednání je popsat veškerá potřebná technická ustanovení a podmínky, které by umožňovaly fungování mechanismu pomoci v praxi. To by vyžadovalo povinné předchozí sdílení informací o technických možnostech a omezeních příslušné elektroenergetické infrastruktury a maximálních teoretických množstvích elektřiny, které jsou významné z hlediska pomoci, společně s posouzením, zda neexistují technická omezení, která by poskytování pomoci ztěžovala. Jestliže technická nebo jiná omezení existují, doporučuje se členským státům, aby nalezly a schválily vzájemně přijatelná řešení, která by mohla být použita pro zajištění potřebné kapacity mezi zónami v případě spuštění mechanismu pomoci.

Pokud tomu nebrání technická omezení v jednotlivých členských státech, nejlepší předpoklady k převzetí odpovědnosti za koordinaci všech technických aspektů a provádění všech potřebných provozních opatření by mohli mít provozovatelé přenosových soustav s podporou regionálního koordinačního centra, a to s ohledem na znalost elektrizačních soustav a vytvořené systémy přeshraniční spolupráce v případě stavu nouze ([7]). Tyto stávající struktury pro spolupráci, dohody a zkušenosti by měly sloužit jako základ pro pomoc. V každém případě by měl být určen (pokud již existuje) nebo vytvořen jednoznačný zastřešující rámec, včetně technických podmínek, aby se tak potřebná spolupráce mohla opírat o právní jistotu. Technické údaje lze podle potřeby v plánech rizikové připravenosti aktualizovat.

2.2.1. *Technická řešení a koordinace (čl. 15 odst. 2)*

Pro jednotlivé součásti infrastruktury v daném členském státě je možné stanovit technická řešení a ujednání. Díky tomu bude možné získat lepší přehled o dostupné pomoci a technických omezeních a lépe odhadnout (případné) náklady spojené s prováděním jednotlivých opatření. Vzhledem k tomu, že potenciální krizové situace se mohou velmi lišit, je důležité, aby členské státy měly k dispozici širokou škálu možností a nástrojů. Součástí technických ujednání může být informativní a demonstrativní výčet technických řešení, aby tak strany byly informovány o opatřeních, která mohou být pro účely poskytování pomoci přijímána dříve, než nastane stav nouze, i během tohoto stavu. Simulace opatření pomoci mohou zlepšit připravenost na tyto situace.

Rámcový pokyn pro provoz soustav ([8]) a kodex sítě pro obranu a obnovu ([9]) představují podrobná pravidla pro jednání a spolupráci provozovatelů přenosových soustav a dalších relevantních zainteresovaných stran, jež mají zajistit bezpečnost soustavy. Rovněž v každé synchronně propojené oblasti harmonizují technické normy provozovatelů přenosových soustav a protokoly o nouzových stavech. Tyto technické předpisy mají zajistit, aby většina elektroenergetických mimořádných událostí byla vyřešena efektivně a na provozní úrovni. Pro řešení elektroenergetických krizových situací, které by mohly mít větší rozsah a dopad v případech, kdy již pravidla fungování trhu a pravidla pro provozování soustav sama o sobě nestačí, by se členské státy měly dohodnout na

([7]) Například: Služba vzájemné pomoci ve stavu nouze (MEAS), smlouvy mezi provozovateli přenosových soustav.

([8]) Nařízení Komise (EU) 2017/1485 ze dne 2. srpna 2017, kterým se stanoví rámcový pokyn pro provoz elektroenergetických přenosových soustav (Úř. věst. L 220, 25.8.2017, s. 1).

([9]) Nařízení Komise (EU) 2017/2196 ze dne 24. listopadu 2017, kterým se stanoví kodex sítě pro obranu a obnovu elektrizační soustavy (Úř. věst. L 312, 28.11.2017, s. 54).

zvláštních opatřeních, která jdou nad rámec odpovědnosti provozovatelů přenosových soustav, za účelem předcházení těmto situacím, přípravy na ně a jejich řízení. I během těchto krizových situací by měla být dodržována pravidla upravující vnitřní trh a pravidla pro provozování soustav obsažená v rámcovém pokynu pro provoz soustav a kodexu sítě pro obranu a obnovu (které upravují omezování transakcí, omezení poskytování kapacity mezi zónami pro přidělování kapacity nebo omezení poskytování plánů).

Kodex sítě pro obranu a obnovu stanoví požadavky na řízení nouzového stavu, stavu blackoutu a stavu obnovy provozovateli přenosových soustav a koordinaci provozu soustavy v těchto stavech v celé Unii, včetně postupu pro pozastavení tržních činností, plánu obrany a plánu obnovy. Plán obrany soustavy je souborem technických a organizačních opatření, jejichž účelem je zabránit šíření nebo zhoršování narušení v přenosové soustavě, aby nedošlo k rozsáhlému narušení či stavu blackoutu.

Technická řešení a ujednání by měla plně využívat příležitostí, které regionální spolupráce nabízí. Tato ujednání by proto měla zahrnovat dohodnuté technické kroky nutné k tomu, aby se předešlo krizi, jakož i dohodnuté technické kroky potřebné ke zmírnění dopadů a k zamezení eskalace, jestliže ke krizi dojde.

Některá z technických řešení jsou preventivní, tj. jsou prováděna s dostatečným předstihem, aby se minimalizovalo riziko budoucích krizí (například vývoj produktů pro redispečink pro případ extrémních událostí v zimním období nebo změna doby trvání plánované odstávky). Jiná jsou používány těsně před událostí, tj. pokud existují důkazy, že by mohla vzniknout krize (ve fázi přípravy). Další řešení jsou využita během narušení dodávek s cílem omezit nebo zkrátit dopady krize.

Pro každé technické řešení se doporučuje, aby plány rizikové připravenosti obsahovaly informace o jeho kapacitě (GWh/týden), zda již bylo ověřeno v praxi, dobu od rozhodnutí do zahájení činnosti, potenciální dobu trvání, subjekt odpovědný za každé měření, závislost na jiných opatřeních, vedlejší účinky a jakékoli další poznámky. U netržních řešení by v souladu s čl. 11 odst. 1 písm. g) mělo být uvedeno, jak se shodují s požadavky stanovenými v článku 16.

Jakmile je krize vyhlášena jako stávající nebo bezprostředně hrozící, bude zapotřebí koordinace mezi příslušnými provozovateli přenosových soustav, nominovanými organizátory trhu s elektřinou, provozovateli distribučních soustav, vnitrostátními koordinátory pro stav nouze, příslušnými orgány a subjekty, které se podílejí na dodávkách elektřiny. Měli by být dostatečně včas zapojeni do jednání o ustanoveních o pomoci a případně by měli mít za úkol spolupracovat při provádění opatření pomoci.

Ve výjimečných případech, kdy byla kapacita mezi zónami nabídnuta na trhu, ale zůstala nevyužita, by měli mít provozovatelé přenosových soustav právo těchto kapacit využít.

2.2.2. *Technické informace v rámci včasného varování a vyhlášení krize (článek 14) a metodika odhadu podle čl. 15 odst. 3 (která by měla být znovu posouzena na základě technické schopnosti poskytnout pomoc, jakmile je během krize potřebná)*

V zájmu transparentnosti a jako základ pro jednání o požadované pomoci by členské státy měly v rámci své regionální dohody a jakýchkoli dalších dvoustranných dohod informovat ostatní členské státy (tj. potenciální poskytovatele pomoci) o teoretických maximálních množstvích elektřiny, která mohou požadovat, o stavu a omezení kapacity mezi zónami, o možném období, kdy bude pomoc požadována, a o důvodu pro spuštění pomoci. Přesná množství elektřiny, která budou potřebná, požadovaná či dostupná, budou nicméně známá až při spuštění pomoci. Při výpočtu těchto teoretických maximálních množství elektřiny by měly být zváženy přinejmenším tyto skutečnosti:

— údaj o očekávaném deficitu, pokud jde o energii a výkon, a předpokládané trvání tohoto schodku z důvodu nedostupnosti výroby a/nebo kapacity mezi zónami,

— informace o nejistotě v souvislosti s očekávaným deficitem, která je funkcí omezené předvídatelnosti proměnlivé výroby energie z obnovitelných zdrojů, omezené předvídatelnosti skutečné poptávky a možnosti neplánovaných výpadků výrobních zařízení,

— zvláštní charakteristiky systému členského státu: stav propojovacích vedení, pokud je to relevantní (v případě výpadku), úroveň naplnění vodních nádrží a její očekávaný vývoj, skladovací kapacita, možnosti odezvy na straně poptávky, pravděpodobnost nedostatku paliv atd.,

— jakékoli jiné kritické provozní vlastnosti, které mohou být v důsledku krize ovlivněny (například nedostatek plynu může mít dopad na možnosti konkrétní oblasti regulovat frekvenci nebo snížit dostupná množství záloh pro automatickou regulaci frekvence a záloh pro automatickou regulaci výkonové rovnováhy).

Dobrým výchozím bodem pro analýzu potenciálních množství elektřiny mohou být poslední sezónní a krátkodobá posouzení přiměřenosti. Předchozí informace by měly být aktualizovány, jakmile budou k dispozici nové informace a pokud krize skutečně nastane, aby bylo možno požadavky a stav systému přehodnotit.

2.2.3. *Provozní bezpečnost sítí*

Rizikové scénáře mohou zahrnovat více extrémních událostí, jiné mimořádné kontingence a nedosažitelné kontingence, které nejsou zohledněny v seznamu kontingencí ([10]), nebo překročení limitů provozní bezpečnosti, které je třeba zohlednit. Mělo by být provedeno zvláštní posouzení s cílem určit potenciální situace, ve kterých není zajištěna bezpečnost, a možné směry činnosti k jejich řešení.

Ujednání mohou obsahovat popis technických možností a omezení jednotlivých elektroenergetických sítí, které musí být dodrženy, pokud má elektrizační soustava bezpečně a spolehlivě fungovat. Tyto informace jsou důležité jak pro členský stát poskytující pomoc, tak pro členský stát, kterému je pomoc poskytována.

2.2.4. *Dodržování tržních pravidel*

Podle článku 16 nařízení musí být opatření přijatá k předcházení elektroenergetickým krizím nebo k jejich zmírnění plně v souladu s pravidly upravujícími vnitřní trh s elektřinou a provozování soustavy. Zejména by trhy měly zůstat aktivní a v co největší možné míře by měla být prováděna tržní opatření, tj. ceny by se měly řídit poptávkou a nabídkou a přístup k přeshraničním propojovacím vedením by měl zůstat otevřený za standardních podmínek. Vysoké ceny (v době nedostatku elektřiny) by měly být při fungování trhů s energií považovány za obvyklé, neboť představují klíčový nástroj pro spuštění dodávky dodatečné elektrické energie, která má být dodána do sítě a uspokojit poptávku v krátkodobém i dlouhodobém horizontu.

Stejně tak musí být dodržen rámcový pokyn pro provoz soustavy pro normální a výstražný stav soustavy a musí být dodržen kodex sítě pro obranu a obnovu v případě nouzového stavu, stavu blackoutu a stavu obnovy.

2.2.5. *Aktivace netržních opatření*

Podle článku 16 nařízení mohou být netržní opatření aktivována v elektroenergetické krizi pouze:

— jako poslední možnost, pokud byly vyčerpány všechny možnosti, které nabízí trh, nebo

— pokud je zřejmé, že samotná tržní opatření nestačí k zabránění dalšímu zhoršení dodávek elektřiny.

Netržní opatření nesmí kromě toho nepřiměřeně narušovat hospodářskou soutěž a účinné fungování vnitřního trhu s elektřinou. Musí být nutná, přiměřená, nediskriminační a dočasná. Netržní opatření představující omezení toků elektřiny mezi členskými státy nemohou jít nad rámec opatření uvedených v bodě 2.2.5.1 a mohou být zahájena pouze v souladu s pravidly uvedenými v uvedeném bodě.

Netržní opatření by měla být aktivována co možná nejpozději s přihlédnutím k nejaktuálnějším informacím týkajícím se situace v elektrizační soustavě (stav soustavy a prognózy). Kromě toho by mělo být poskytnuto dostatek času, aby mohly být informovány členské státy, provozovatelé přenosových soustav, příslušné zúčastněné strany a nominovaní organizátoři trhu s elektřinou v regionu a aby byla přijata nezbytná opatření. Doba trvání netržních opatření by měla být co nejkratší a příslušné hodiny jejich uplatňování musí být stanoveny předem.

2.2.5.1. Netržní opatření představující omezení toků elektřiny mezi členskými státy

Omezení transakcí lze provést v těchto případech:

a) omezení již přidělené kapacity mezi zónami (podle článku 51 nařízení Komise (EU) 2016/1719 ze dne 26. září 2016, kterým se stanoví rámcový pokyn pro přidělování kapacity na dlouhodobém trhu ([11]) a článku 72 nařízení Komise (EU) 2015/1222 ze dne 24. července 2015, kterým se stanoví rámcový pokyn pro přidělování kapacity a řízení přetížení ([12]));

([10]) Seznamy kontingencí jsou vypracovány podle článku 33 nařízení (EU) 2017/1485 (Úř. věst. L 220, 25.8.2017, s. 1).
([11]) Úř. věst. L 259, 27.9.2016, s. 42.
([12]) Úř. věst. L 197, 25.7.2015, s. 24.

b) omezení poskytování kapacity mezi zónami pro účely přidělování kapacity (podle čl. 16 odst. 3 nařízení (EU) 2019/943 a čl. 35 odst. 2 písm. a) nařízení Komise (EU) 2017/2196 ze dne 24. listopadu 2017, kterým se stanoví kodex sítě pro obranu a obnovu elektrizační soustavy ([13])) nebo

c) omezení poskytování plánů po oznámení výsledků denního nebo vnitrodenního trhu (podle čl. 111 odst. 1 a 2 nařízení Komise (EU) 2017/1485 ([14])).

V níže uvedených pododdílech jsou popsána stávající pravidla platná pro jednotlivé případy.

a) omezení již přidělené kapacity mezi zónami (podle nařízení (EU) 2016/1719 a nařízení (EU) 2015/1222)

Podle článku 51 nařízení (EU) 2016/1719, kterým se stanoví rámcový pokyn pro přidělování kapacity na dlouhodobém trhu, musí všichni provozovatelé přenosových soustav vypracovat harmonizovaná pravidla pro přidělování (HAR) dlouhodobých přenosových práv. Pravidla pro omezování dlouhodobé kapacity mezi zónami jsou stanovena v hlavě 9 HAR ([15]).

Podle čl. 72 odst. 1 nařízení (EU) 2015/1222, kterým se stanoví rámcový pokyn pro přidělování kapacity a řízení přetížení, je omezení přidělené kapacity mezi zónami možné pouze v případě vyšší moci či nouzové situace, kdy provozovatel přenosové soustavy musí jednat rychle a kdy redispečink ani protiobchody nejsou možné. V každém případě musí takové omezení provést koordinovaně poté, co se spojí se všemi přímo dotčenými provozovateli přenosových soustav. Čl. 72 odst. 3 stanoví, jak musí být omezení kompenzováno.

b) Omezení poskytování kapacity mezi zónami pro účely přidělování kapacity (podle nařízení (EU) 2019/943 a nařízení (EU) 2017/2196)

Omezení poskytování kapacity mezi zónami pro účely přidělování kapacity je možné pouze tehdy, jestliže se očekává, že přenosová soustava nebude obnovena do normálního či výstražného stavu.

c) Omezení poskytování plánů (podle nařízení (EU) 2017/1485)

Omezení plánů v důsledku místních problémů ve fyzické síti nebo v informačních a komunikačních systémech (IKT) (nástroje a komunikační prostředky) by mělo být oznámeno co nejdříve. V případě problémů spojených s IKT by měly být zavedeny alternativní komunikační prostředky nebo záložní postupy k omezení dopadu problémů spojených s IKT. V případě problému ve fyzické síti, který vede k omezení plánů, by plány rizikové připravenosti na vnitrostátní úrovni měly stanovit postup pro řešení takového problému a příslušnou kompenzaci.

2.2.5.2. Pozastavení trhu

V čl. 35 odst. 1 nařízení (EU) 2017/2196, kterým se stanoví kodex sítě pro obranu a obnovu, jsou vymezeny případy, ve kterých mohou být pozastaveny tržní činnosti.

V čl. 35 odst. 2 jsou uvedeny tržní činnosti, které může provozovatel přenosové soustavy dočasně pozastavit. Provozovatelé přenosových soustav v regionu se musí dohodnout na rozhodnutí o pozastavení každé jednotlivé činnosti a na důvodech tohoto rozhodnutí.

Žádná regionálně ani bilaterálně dohodnutá krizová opatření ani vnitrostátní netržní opatření by neměla vést k pozastavení operací na trhu z důvodů jiných než těch, které jsou uvedeny v čl. 35 odst. 1 nařízení (EU) 2017/2196, kterým se stanoví kodex sítě pro obranu a obnovu.

2.3. **Finanční ujednání**

Finanční ujednání by měla zajišťovat, že za elektrickou energii dodanou v rámci mechanismu pomoci bude zaplacena přiměřená cena. Tato ujednání by mohla zahrnovat výpočet nákladů, vyrovnání za pomoc (včetně vyrovnání za omezení) a platební postupy, které je třeba mezi příslušnými subjekty stanovit a zavést.

([13]) Úř. věst. L 312, 28.11.2017, s. 54.
([14]) Úř. věst. L 220, 25.8.2017, s. 1.
([15]) Rozhodnutí Agentury pro spolupráci energetických regulačních orgánů č. 03/2017 ze dne 2. října 2017 o návrhu provozovatelů přenosových soustav na harmonizovaná pravidla pro přidělování dlouhodobých přenosových práv.

Finanční ujednání by neměla vytvářet falešné pobídky, jež by samy o sobě spouštěly potřebu pomoci. Vyrovnání za pomoc by nemělo pokrývat více než skutečně vzniklé náklady; nemůže se pro poskytující subjekt stát zdrojem zisku. Členský stát, který je příjemcem pomoci, by měl neprodleně uhradit členskému státu poskytujícímu pomoc za přijatou elektřinu spravedlivou cenu. Členský stát poskytující pomoc následně stanoví, jak se s těmito prostředky naloží a jak se slučují se stávajícími pravidly pro zúčtování odchylek.

Veškerá vyrovnání vyplácená zákazníkům, kteří byli během stavu nouze omezeni – ať už byla příčinou povinnost poskytnout přeshraniční pomoc, nebo stav nouze ve vlastním státě, – by měla být stejná jako vyrovnání stanovená ve vnitrostátním právu.

S ohledem na uvedené skutečnosti mohou členské státy zachovat stávající vnitrostátní mechanismy (týkající se vyrovnání za nucené omezení) pro čistě vnitrostátní stavy nouze (tj. v případech, kdy nebyla předložena žádost o pomoc). Členské státy tak mají možnost se rozhodnout, zda si přejí vyplácet vyrovnání pro nuceně omezené zákazníky, či nikoli. Jestliže však vnitrostátní stav nouze přeroste do situace, kdy je spuštěn přeshraniční mechanismus pomoci, jednou z možností by mohlo být rozdělit vyrovnání za pomoc, které uhradil žádající členský stát členskému státu poskytujícímu pomoc, mezi všechny skupiny spotřebitelů, vůči kterým bylo uplatněno nucené omezení, bez ohledu na to, zda byly omezeny před spuštěním pomoci, nebo až po něm. Tato možnost by se řídila režimem, který by navrhl členský stát poskytující pomoc, měla by však pokud možno vycházet z přístupu založeného na „hodnotě nepokrytého zatížení“. Členské státy mají rovněž možnost se rozhodnout, že uloží přijaté vyrovnání za pomoc do centrálně řízeného „fondu pomoci“. Tímto způsobem zůstanou stávající vnitrostátní mechanismy vyrovnání za omezení v kompetenci členských států, přičemž rozdílné přístupy jednotlivých členských států nepovedou k rozdílnému zacházení se skupinami spotřebitelů, vůči kterým bylo uplatněno omezení, v rámci jedné země v případě, že byla poskytována přeshraniční pomoc, kdy je vyrovnání za pomoc povinné.

Hlavními prvky vyrovnání za pomoc je i) cena elektřiny a ii) další náklady, které vznikly členskému státu poskytujícímu pomoc v souvislosti se zajištěním přenosu elektřiny přes hranice, a to na základě skutečně vynaložených nákladů, jež vnitrostátní právní rámec členského státu poskytujícího pomoc umožňuje uhradit.

K určení ceny elektřiny lze použít různé přístupy, které budou dohodnuty v ujednáních. Je však důležité, aby ujednání jednoznačně stanovila, které přístupy a za jakých okolností se uplatní, a to včetně veškerých známých parametrů, které by se použily (např. prémie, pokud je zvolena možnost poslední známé ceny obchodování plus prémie).

2.3.1. *Cena elektřiny*

Finanční ujednání by měla uvádět ceny za dodanou elektrickou energii a/nebo metodiku pro stanovení této ceny s přihlédnutím k dopadům na operace na trhu. Záměrem této podmínky je docílit, aby cena nebo metodika nenarušovala trh nebo nevytvářela falešné pobídky. Cena za elektřinu, která je základem pro vyrovnání za pomoc, se stanoví (prostřednictvím trhu nebo jinými prostředky) v členském státě poskytujícím pomoc.

a) Tržní cena

Jednou z hlavních zásad by mělo být, že cena elektrické energie dodané v rámci mechanismu pomoci by neměla být nižší, než je tržní cena, protože to by vedlo k vytváření falešných pobídek. Pokud není cena zmrazena a je povoleno, aby dynamicky sledovala nabídku a poptávku po elektrické energii, může i během krize představovat signál.

Pokud jde o tržní ceny obecně, klíčovým faktorem je úroveň integrace trhů, která se považuje za základní scénář. Pokud se předpokládá plné provedení vnitřního trhu s elektřinou, včetně vyrovnávacích trhů, mohla by být referenční cena poskytnuta přímo kteroukoli z budoucích platforem vytvořených pro výměnu regulační energie podle nařízení Komise (EU) 2017/2195 ([16]) o obchodním zajišťování výkonové rovnováhy v elektroenergetice. Metodika výpočtu „referenční ceny“ by byla nutná pouze tehdy, pokud by na trhu pro zajišťování výkonové rovnováhy již nebyly dostupné nabídky (což by mohlo naznačovat souběžně probíhající krizi) nebo pokud by zvláštnosti trhu (tj. existence čistě vnitrostátních produktů výkonové rovnováhy) neumožňovaly jejich aktivaci žádajícím členským státem. A konečně, pokud na trhu pro zajišťování výkonové rovnováhy již nejsou dostupné nabídky (tj. na trhu není k dispozici více dostupných zdrojů), posledním dostupným nástrojem je odlehčení sítě. V tomto případě by cena energie měla odrážet náklady na realizaci tohoto odlehčení (viz písmeno b).

([16]) Nařízení Komise (EU) 2017/2195 ze dne 23. listopadu 2017, kterým se stanoví rámcový pokyn pro obchodní zajišťování výkonové rovnováhy v elektroenergetice (Úř. věst. L 312, 28.11.2017, s. 6).

b) Administrativní stanovování cen/nucené omezení

Neexistuje-li tržní cena, může být potřebné uplatnit jiné přístupy ke stanovení ceny za elektrickou energii, jako např. podle poslední známé ceny na trhu pro zajišťování výkonové rovnováhy nebo vnitrodenní tržní ceny, podle toho, která je vyšší. Případně může jako ukazatel sloužit cena posledního známého obchodu s elektřinou nebo opatření s prémií nebo bez ní. Případný rozdíl mezi poslední známou cenou a hodnotou nepokrytého zatížení (VoLL) u zákazníků, kteří byli omezeni, je možné vyrovnat prostřednictvím prémie ([17]).

Výpočet VoLL lze použít k určení ceny pro zákazníky, kteří jsou v členském státě poskytujícím pomoc nuceně omezováni. Tato hodnota odpovídá přínosu, o který tato konkrétní skupina spotřebitelů přišla v důsledku omezení. Hodnota VoLL by se měla odvozovat pomocí metodiky uvedené v článku 11 nařízení (EU) 2019/943.

Přijaté hodnoty budou obvykle rovněž promítnuty do příkazu na omezení v plánech rizikové připravenosti.

Konečně je také možné inspirovat se metodikou pro stanovování cen používanou vnitrostátním regulačním orgánem nebo příslušným orgánem, nebo použít nějaký zástupný ukazatel, jako např. cenu kupní opce ([18]).

c) Ochota zaplatit

Může být vhodné stanovit maximální částku, kterou je každý členský stát ochoten za elektřinu v krizové situaci zaplatit. Maximální hodnotou by pro kategorie uživatelů elektřiny, kteří mají v daném členském státě nárok na zvláštní ochranu proti odpojení, pravděpodobně byla hodnota VoLL. V případě, že by cena za elektřinu tuto hodnotu překročila, nemusí být v zájmu členského státu žádat o dodávku elektrické energie v rámci mechanismu pomoci. Tato informace však nemusí nezbytně tvořit součást ujednání nebo být uvedena v plánech.

2.3.2. *Další kategorie nákladů*

Finanční ujednání by měla zahrnovat veškeré další kategorie nákladů, včetně relevantních a přiměřených nákladů na opatření, která byla stanovena předem (čl. 15 odst. 4 nařízení), jež budou muset být zahrnuty do spravedlivého a bezodkladného vyrovnání. Dodatečné náklady by se měly držet na minimální úrovni a pozornost by měla být věnována tomu, aby se zabránilo dvojímu započtení, neboť některé dodatečné nákladové položky mohou být již promítnuty v ceně elektřiny.

a) Související náklady na přenos

Vyrovnání by mělo pokrývat náklady související s přenosem týkající se kapacity potřebné pro množství poskytovaná v rámci pomoci.

b) Náhrada škody pro nuceně omezené zákazníky (vyrovnání za omezení)

Další náklady mohou být také náklady vzniklé v souvislosti s povinností vyplatit vyrovnání v členském státě, který poskytuje pomoc, včetně náhrady škod způsobených nuceně omezeným odběratelům. Tyto náklady mohou být zahrnuty do nákladů na vyrovnání, pokud vnitrostátní právní rámec stanoví povinnost zaplatit náhradu škody nuceně omezeným zákazníkům, včetně náhrady za hospodářské škody, nad rámec ceny za elektřinu. Příslušnou metodiku výpočtu je třeba zahrnout do ujednání. Může existovat dohoda o přenesení skutečně vzniklé částky vyrovnání na subjekty využívající elektřinu v rámci pomoci v členském státě, který je příjemcem pomoci.

Náklady na náhradu škody nuceně omezeným zákazníkům však mohou být pokryty vyrovnáním pouze v případě, že nejsou promítnuty do ceny elektřiny, kterou musí žádající členský stát zaplatit. Žádající členský stát by neměl mít povinnost zaplatit vyrovnání za stejné náklady dvakrát.

([17]) V některých případech pokrývá prémie „pojistnou hodnotu“ uvolněné elektřiny.

([18]) Kupní opce dávají kupujícímu kupní opce právo, nikoli však povinnost, nakoupit v budoucnu konkrétní množství elektřiny za pevnou cenu. Kupující opce platí prémii za právo tuto opci uplatnit. Opce se skládají z realizační ceny, cenového období, metodiky vypořádání a prémie. Opce se obchodují na burzách nebo jako soukromé dvoustranné mimoburzovní transakce.

c) Náklady soudního řízení v členském státě poskytujícím pomoc

Další náklady mohou také souviset s náhradou za veškeré náklady vyplývající ze soudních řízení, rozhodčích řízení a narovnání společně s jakýmikoli souvisejícími náklady na tato řízení, do nichž je zapojen členský stát poskytující pomoc a která jsou vedena vůči subjektům zapojeným do poskytování takové pomoci (čl. 15 odst. 4 písm. b) nařízení). Toto vyrovnání by se však mělo vyplácet pouze na základě dokladů o vzniklých nákladech.

Pro případ sporů zahrnujících členský stát a subjekt poskytující pomoc kvůli (nedostatečnému) vyrovnání ze strany členského státu, který byl příjemcem pomoci, by měla být přijata ochranná opatření chránící členský stát, který byl příjemcem pomoci. Mohou nastat okolnosti, kdy dotčený subjekt a členský stát, ve kterém je tento subjekt usazen, vedou proti sobě soudní spor s cílem získat vyšší cenu elektřiny nebo vyšší vyrovnání pro tento subjekt, přičemž jednají na úkor žádajícího členského státu, který není stranou soudního řízení. Těchto okolností je třeba se vyvarovat.

Uvedená situace se liší od situace, kdy některá společnost v členském státě poskytujícím pomoc zahájí soudní řízení proti subjektu v členském státě, kterému byla poskytnuta pomoc, ohledně ceny elektřiny nebo výše vyrovnání za omezení. V takové situaci musí společnost nebo subjekt, který spor prohrál, uhradit vzniklé náklady.

2.3.3. *Uvedení metody výpočtu spravedlivého vyrovnání*

Při výpočtu spravedlivého vyrovnání lze zvážit tyto metody:

— prostý souhrn všech použitelných prvků uvedených v předchozím oddíle,

— časová hodnota peněz: platby by měly být prováděny neprodleně. Členské státy se však mohou dohodnout, že se na vyrovnání po uplynutí určité realistické doby od poskytnutí pomoci a po vypočtení a odsouhlasení přesné částky vyrovnání uplatní úroková sazba,

— dohoda mezi členskými státy, které používají různé měny, o měně, ve které by měla být kompenzace vypočítána a vyplacena, včetně příslušného směnného kurzu.

2.3.4. *Výpočet vyrovnání všech příslušných a přiměřených nákladů a závazek k úhradě vyrovnání*

Je pravděpodobné, že výpočet přesné výše platby členskému státu, který poskytl pomoc, a subjektům v tomto členském státě je možné reálně provést až po určité době od dodání požadované elektrické energie v rámci mechanismu pomoci. Ve svém regionálním nebo dvoustranném ujednání se mohou členské státy dohodnout, jaký zvolí přístup k výpočtu ceny elektřiny a dodatečných nákladů a na realistické lhůtě pro provedení platby.

Informace o skutečně dodaných množstvích elektřiny a veškeré další důležité informace pro výpočet výše vyrovnání by měly být zaslány příslušným kontaktním osobám v členských státech, které se podílely na pomoci, aby tak mohly oba členské státy provést konečný výpočet výše vyrovnání. Informace mohou v závislosti na provedených opatřeních poskytnout provozovatel přenosové soustavy, provozovatel distribuční soustavy, provozovatel strategických záloh, dodavatel nebo nominovaný organizátor trhu s elektřinou. Výpočtem výše vyrovnání může být pověřen jiný předem určený subjekt.

2.3.5. *Ujednání pro platbu*

Hlavní zásadou by mělo být, že kdykoli je to možné, měly by být i pro platby vyrovnání za pomoc mezi členskými státy zachovány a uplatněny stávající postupy pro tuzemské platby a kompenzace (nebo transakce související s vyrovnáváním) platné v členském státě a stávající úlohy a povinnosti v tomto ohledu. Ujednání mezi členskými státy by se měla zaměřovat na to, jak propojit nebo realizovat rozhraní mezi těmito stávajícími vnitrostátními rámci. Povaha pomoci může vyžadovat, aby se tímto rozhraním, jež ponese konečnou finanční odpovědnost, stal členský stát nebo příslušný orgán.

2.3.6. *Úlohy a povinnosti: kdo platí komu a kdo zajišťuje platby*

Pokud je v členském státě poskytujícím pomoc stále možné provádět dobrovolná opatření na straně poptávky, je třeba zachovat přístup k příslušné platformě a kapacitě mezi zónami. Přeshraniční odběratel by měl mít možnost provádět platby za elektřinu stejným způsobem jako místní odběratel v souladu s pokyny pro vyrovnávání elektřiny.

Pokud jsou zavedena omezení, mohou být pro platby vyrovnání ze sousední země použity nebo podle potřeby upraveny veškeré stávající právní rámce, platební postupy nebo orgány odpovědné za řízení plateb v členském státě poskytujícím pomoc.

Konečným příjemcem pomoci je spotřebitel, kterému je elektřina dodána. V případě omezení by měl mít dodavatel elektřiny nechráněnému zákazníkovi, na něhož bylo omezení uplatněno, jistotu, že bude, s přihlédnutím k objemům pomoci, nadále dostávat platby. Ty by měly být uhrazeny v souladu se systémem vyrovnání v členském státě. Potenciální úlohy a odpovědnosti mohou být rozděleny podle popisu v bodě 1.5.

2.3.7. *Popis a jednotlivé kroky platebního procesu*

Schválené postupy musí být zahrnuty do ujednání v závislosti na stávajících rámcích a dohodách členských států ohledně rozhraní mezi těmito rámci.

Za předpokladu, že existuje zapojení do finančních aspektů na úrovni členský stát vs. členský stát – a zejména co se týče monitoringu, kontroly a postupování žádostí po dodání elektřiny v rámci pomoci – příslušný subjekt v členském státě poskytujícím pomoc vypočítá částku vyrovnání na základě množství dodané elektřiny, dohodnutých nákladových položek a dohodnuté metody výpočtu a předloží svou žádost o platbu příslušnému subjektu v žádajícím členském státě. Žádající členský stát poté potvrdí obdržené služby, zkontroluje výpočet a v případě, že nebude mít žádné výhrady, provede v dohodnuté lhůtě platbu. Finanční procesy v rámci členských států – jako je rozdělení vyrovnání nebo výběr vyrovnání za pomoc – se řídí vnitrostátními pravidly (např. se mohou uplatnit přímo na nabízející/omezený subjekt nebo mohou být socializovány – rozděleny mezi všechny zákazníky).

Lhůty pro výpočet vyrovnání za pomoc, kontrolu a platbu by měly být součástí ujednání. Totéž platí pro volbu rozhodného práva a možností řešení sporů v případě, že používání mechanismu pomoci povede ke vzniku sporu.

3. ZÁVĚR

Díky nařízení o rizikové připravenosti se politické přání ohledně poskytování pomoci mezi členskými státy stalo skutečností. Kromě toho nařízení povyšuje status pomoci z pojmu, který byl uplatňován jen vnitrostátně, na koncepci celounijní ochrany veřejné a osobní bezpečnosti. Za účelem ochrany veřejné a osobní bezpečnosti zavádí rozsáhlá práva a povinnosti, které poskytují uživatelům elektřiny nárok na zvláštní ochranu proti odpojení s jistotou a zabezpečením nepřerušované dodávky elektrické energie. Pokyny v tomto dokumentu nabízejí širokou škálu možností umožňující fungování mechanismu pomoci, přičemž členským státům je ponechána možnost zvolit si takové řešení, které jim nejlépe vyhovuje.